

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.411.007.04.2015
I/15/006

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli I/15/006 – Utrzymanie psów w jednostkach organizacyjnych Policji, Służby Więziennej oraz Wojska Polskiego

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu

Kontroler Ryszard Kokociński, główny specjalista kontroli państwowej NIK, upoważnienie do kontroli nr 95164 z dnia 20 maja 2015 r.

(dowód: akta kontroli str.1-2)

Jednostka kontrolowana Zakład Karny we Wronkach, ul. Partyzantów 1, 64-510 Wronki

Kierownik jednostki kontrolowanej ppłk. Marcei Sauermann, Dyrektor

(dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność Zakładu Karnego we Wronkach w zakresie utrzymania psów służbowych i specjalnych realizujących zadania Służby Więziennej w latach 2010-2015 (I kw.).

Uzasadnienie oceny ogólnej

W ocenie NIK, psom służbowym zapewniono ochronę i opiekę, w tym lekarsko-weterynaryjną, odpowiednie warunki utrzymywania oraz żywienie dostosowane do potrzeb organizmu i ich funkcji fizjologicznych. Urządzenia i wyposażenie miejsc przebywania psów umożliwiały im wszystkie zachowania życiowe i socjalne. Psy służbowe były pielęgnowane i utrzymywane w warunkach zapewniających im swobodę ruchu oraz wypoczynek (w czasie zgodnym z jego aktywnością życiową) oraz w sposób niezagrożący bezpieczeństwu ludzi i innych zwierząt. Opiekę nad psami sprawowali, mający odpowiednie przygotowanie przewodnicy psów służbowych, zapewniając im dobrostan. Psy służbowe/specjalne wycofywane były ze służby zgodnie z obowiązującymi procedurami, tj. po uwzględnieniu opinii lekarza weterynarii i dokonaniu oceny przydatności psa do służby.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja i utrzymanie psów służbowych

Opis stanu faktycznego

1. Zakład Karny we Wronkach² (na dzień 31 marca 2015 r.) posiadał siedem psów służbowych, z których dwa wykorzystywano do celów specjalnych.

W latach 2010-2015 (I kw.) ze służby w ZK wycofano osiem psów.

(dowód: akta kontroli str. 272, 324-475)

2. Zadania przewodnika psa służbowego/specjalnego określała Instrukcja Ochrony ZK. Załącznik nr 5 do przedmiotowej instrukcji opisywał zakres wykorzystania psów służbowych i specjalnych. Był on zgodny z § 2 Zarządzenia nr

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dalej „ZK”.

38/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 14 maja 2012 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykorzystania psów do realizacji zadań Służby Więziennej (dalej „Zarządzenie”).

Obowiązki i zadania funkcjonariusza pełniącego służbę przewodnika psa służbowego lub psa specjalnego, wynikały z Instrukcji Nr 6 i 7 wskazujących także rodzaj wyposażenia w sprzęt do tresury, pielęgnacji, szkolenia i oporządzenia niezbędnego do właściwego pełnienia służby wartowniczej i patrolowej.

(dowód: akta kontroli str. 35-45)

3. Psy realizujące zadania w Służbie Więziennej posiadały Książki przebiegu służby psa, które prowadzono na bieżąco. Zawierały one: opis przebiegu tresury psa, ocenę komisji egzaminacyjnej wraz z charakterystyką psa, dane o przewodniku, informację o kursach doskonalących i próbach cech użytkowych, wykonanych szczepieniach ochronnych, okresowych przeglądach weterynaryjnych, przebytych chorobach, badaniach diagnostycznych oraz o wyposażeniu psa.

(dowód: akta kontroli str. 180-268)

4. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w § 2 pkt 1 Zarządzenia, funkcjonariusze wyznaczeni do służby z psami służbowymi i specjalnymi posiadali ukończone kursy przewodników i tresury psów służbowych (organizowane przez Biuro Ochrony Centralnego Zarządu Służby Więziennej). Funkcjonariusze pełniący służbę na stanowisku przewodnika psa służbowego odpowiadali za pielęgnowanie, karmienie i dbanie o stan zdrowia psów oraz porządek na terenie psiarni³.

(dowód: akta kontroli str. 46-68, 119-179)

5. Pomieszczenia, w których przebywały psy służbowe i specjalne w latach 2012-2015 (I kw.) nie były remontowane lub przebudowywane⁴.

Wydzielony w ZK teren, na którym przebywały psy, zapewniał zwierzętom ochronę przed oddziaływaniem stresogennych czynników zewnętrznych, który to wymóg wynika z przepisów § 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów specjalnych⁵ (dalej „Rozporządzenie”). Budy psów służbowych posiadały powierzchnię 2,60 m² a kojce 6,75 m². Teren wybiegu dla psów, posiadał powierzchnię 4383 m². Konstrukcja kójców i bud zapewniała utrzymywanie właściwej temperatury otoczenia, wilgotności powietrza, wentylację oraz oświetlenie światłem dziennym i sztucznym.

Pomieszczenia psów (kojce i budy) i ich wyposażenie wykonano z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt, w sposób umożliwiający dokładne ich czyszczenie i dezynfekcję. Urządzenia do karmienia i pojenia psów oraz inne elementy wyposażenia, do których psy miały bezpośredni dostęp, wykonano w sposób zapobiegający uszkodzeniom ich ciała. Posadzka w kójcach była czysta, równa i trwała. Miejsce przebywania psów, zapewniało bezpieczeństwo ludzi i innych zwierząt oraz uniemożliwiało im ucieczkę. Wygrodzony teren, na którym przebywały psy posiadał bramę ewakuacyjną, umożliwiającą szybkie ich wyprowadzenie poza ZK. Ze względu na brak oddzielnego, swobodnego wybiegu dla psa z każdego kojca, opracowany został grafik wyprowadzania psów na wybieg.

(dowód: akta kontroli str. 70-100, 122)

³ Obowiązki te wynikają z Instrukcji Nr 6 i 7 dla funkcjonariusza pełniącego służbę na stanowisku przewodnika psa służbowego/specjalnego.

⁴ Zgodnie z zapisem § 7 pkt 3 Zarządzenia wymogi dot. warunków oraz parametrów technicznych pomieszczeń dla psów dotyczą pomieszczeń nowych lub przebudowywanych po wejściu w życie przedmiotowego zarządzenia.

⁵ Dz. U. z 2004 r. nr 16 poz. 166

6. Wyposażenie psów oraz wyposażenie ochronne do tresury psów służbowych, było zgodne z tabelą należności określoną w zał. nr 3 i 5 Zarządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 101-118 i 536-540)

W latach 2014 -2015 (I kw.) wymieniono jeden komplet wyposażenia psa oraz zakupiono pięć kagańców i cztery smycze.

(dowód: akta kontroli str. 296-306)

Zastępca Dyrektora ZK maj. Ryszard Chmurak wyjaśnił, że: „Co roku dokonuje się komisyjnej oceny przydatności wyposażenia psów. Mając na uwadze ograniczone środki finansowe, w przypadku nieznacznego zużycia wyposażenia, pomimo upływu okresu używalności, kwalifikuje się je, jako przydatne. Również po wybrakowanych psach, ich wyposażenie, po dezynfekcji, przekazano psom pozostającym na wyposażeniu ZK”.

(dowód: akta kontroli str. 535)

7. W latach 2010-2015 (I kw.) na utrzymanie psów służbowych wydatkowano 125.048 zł, w tym na: wyżywienie – 108.237 zł, usługi weterynaryjne – 14.393 zł, pielęgnację – 1.750 zł, zakup wyposażenia dla psów – 668 zł.

(dowód: akta kontroli str. 27-34, 274-323)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na obowiązek przestrzegania norm dot. okresu używalności wyposażenia psów (szorki, obroże, smycze), który wynika z *Tabeli należności wyposażenia dla psów* stanowiącej załącznik nr 3 do Zarządzenia. Zdaniem NIK, użytkowanie wyposażenia psów służbowych, zgodnie z ustalonymi w tym zakresie normami ma na celu m. in. zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa w przypadku korzystania z psów służbowych (będących środkiem przymusu bezpośredniego, używanym lub wykorzystywanym przez funkcjonariuszy Służby Więziennej).

2. Żywienie, pielęgnacja oraz opieka nad psami służbowymi

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2010-2015 (I kw.) psy żywiono karmą suchą. W ww. okresie zakupiono łącznie 11.163 kg karmy suchej, za kwotę 108.225 zł. Stosowanie karmy suchej do żywienia psów uzgodniono z lekarzem sprawującym opiekę weterynaryjną.

(dowód: akta kontroli str. 273-274)

Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej nr 77/2020 z 28 października 2010 r. określone zostały m.in. normy żywienia psów w wieku powyżej 12 miesięcy, dla których ustalono stawkę żywieniową o wartości 7 zł dziennie. Stawka ta w okresie zimowym mogła wzrosnąć o 20 %, a dla psów ras małych norma żywienia ulegała zmniejszeniu o 30 %. Dopuszczono możliwość przekroczenia i oszczędności dziennej stawki budżetowej w wysokości do 10 %.

Na wyposażeniu ZK, w latach 2010-2015 (I kw.) było od 5 do 11 psów. Koszt ich dziennego żywienia wynosił średnio od 6,65 zł do 7,09 zł i był zgodny z normami żywienia psów wykorzystywanych do realizacji zadań Służby Więziennej wynikających z ww. zarządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 27-34, 272 i 274)

2. Przewodnicy psów służbowych pełnili służbę w systemie ciągłym – czterozmianowym, zapewniając psom całodobową opiekę.

Z informacji st. oddziałowego ochrony ZK st. sierż. sztab. Rafała M. oraz zapisów w dziennikach pracy psów wynika, że:

- pielęgnacją, karmieniem psów służbowych oraz porządkowaniem miejsc przebywania psów służbowych (tzw. „psiarni”) zajmowali się przewodnicy psów, pełniący służbę w danym dniu. Każdy przewodnik miał przydzielonego jednego psa i odpowiedzialny był m.in. za czesanie, pielęgnację uszu, pazurów oraz wygląd zewnętrzny psa. W przypadku nieobecności przewodnika, odpowiedzialność za psa przejmował przewodnik pełniący służbę w zastępstwie. Karmienie psów odbywało się dwa razy dziennie około godz. 8⁰⁰ i 16⁰⁰. Psom zapewniono stały dostęp do wody, a także dwugodzinny odpoczynek po karmieniu;

- pielęgnacją, karmieniem i porządkowaniem kójców psów specjalnych zajmował się przewodnik psa specjalnego, pełniący służbę w godzinach od 6³⁰ do 14³⁰ w dni pracy administracji. W pozostałych godzinach oraz w dniach wolnych, opiekę nad psami specjalnymi przejmował przewodnik psów służbowych pełniący służbę w danym dniu.⁶ Psy specjalne karmiono dwa razy dziennie około godz. 7⁰⁰ i 14⁰⁰, zapewniając im także stały dostęp do wody i dwugodzinny odpoczynek po posiłku;

- kąpiele psów wykonywana była w razie potrzeby, co najmniej jeden raz w roku, przy odpowiednich warunkach atmosferycznych. Przed przystąpieniem do kąpieli psy wyczesywano. Głowę psa myto mokrym ręcznikiem w celu ochrony oczu i uszu. (przy niskich temperaturach, psa po kąpielii umieszczano w ogrzewanym pomieszczeniu przewodnika).

(dowód: akta kontroli str. 123-179, 270)

Kojce psów dezynfekowano i deratyzowano minimum raz w kwartale.

(dowód: akta kontroli str. 119-121)

3. Zabezpieczenie weterynaryjne psów służbowych

Opis stanu
faktycznego

1. Opiekę lekarsko-weterynaryjną nad psami, w latach 2010 – 2015 sprawowało dwóch lekarzy weterynarii, z których jeden posiadał specjalizację z zakresu chorób psów i kotów (na wykonywanie usług weterynaryjnych nie zawierano pisemnych umów).

(dowód: akta kontroli str. 180-268, 275-282)

2. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do Zarządzenia, psy służbowe i specjalne poddawano corocznym wiosennym i jesiennym przeglądom stanu zdrowia, przeprowadzanym w gabinecie lekarza weterynarii. W trakcie przeglądu zabezpieczano psy przeciwko pasożytom zewnętrznym i wewnętrznym, ważono, oraz raz w roku szczepiono przeciwko wściekliznie. Dane dot. wyników przeglądu, zaordynowanych leków, szczepień i wagi psów lekarz weterynarii odnotowywał w książce przebiegu służby psa. W przypadku stwierdzenia niedyspozycji psa, przewożono go do gabinetu lekarza weterynarii w celu poddania szczegółowemu badaniu i zaordynowaniu leków. Ostatnie wpisy o stanie zdrowia psów w książkach przebiegu służby psa, z przeglądu wiosennego, lekarz weterynarii dokonał w marcu 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 180-268)

3. W okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 marca 2015 r. na opiekę lekarsko-weterynaryjną wydatkowano w poszczególnych latach, odpowiednio: 2.781 zł, 3.116 zł, 2.781 zł, 1.920 zł, 2.997 zł oraz 798 zł.

(dowód: akta kontroli str. 275)

⁶ Przewodnicy psów służbowych posiadali również przeszkolenie w zakresie prowadzenia psa specjalnego.

4. Wycofywanie psów ze służby

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2010-2015 (I kw.) wycofano ze służby osiem psów, z których pięć przekazano nieodpłatnie dotychczasowym przewodnikom. Pozostałe dwa psy padły⁷, a jeden ze względu na stan zdrowia został uśpiony. Przyczyną wycofania ze służby psów, które przekazano przewodnikom był ich stan zdrowia (trzy przypadki)⁸ oraz wiek (dwa przypadki)⁹.

(dowód: akta kontroli str. 324-475)

2. Zarządzeniem Dyrektora ZK powoływano zespół, który na podstawie oceny przewodnika, kierownika działu ochrony, zgromadzonej dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i opinii lekarza weterynarii¹⁰, podejmował decyzję w sprawie wycofania psa ze służby. Każdorazowo sporządzano protokół wybrakowania psa lub protokół z oceny przydatności psa do dalszego użytkowania. Informację o zaliczeniu psa do kategorii majątku zbędnego i jego sprzedaży, zamieszczano na stronie internetowej ZK. Brak nabywców (w pięciu przypadkach), spowodował nieodpłatne przekazanie psa jego dotychczasowemu przewodnikowi. Nie było przypadków wycofania psa ze służby, ze względu na likwidację etatu przewodnika.

(dowód: akta kontroli str. 324-475)

3. W przypadku nieodpłatnego przekazania psa osoba przejmująca psa składała oświadczenie, że została poinformowana, iż pies był szkolony w celu obrony przewodnika, pilnowania osoby, wyrabiania agresji, oswajania z detonacjami, zatrzymywania uciekającego (zobowiązywała się równocześnie do przekazania ww. informacji osobie, której sprzeda lub przekaże psa).

(dowód: akta kontroli str. 343, 369, 406)

5. Nadzór i kontrola nad realizacją zadań związanych z utrzymaniem i zabezpieczeniem weterynaryjnym psów służbowych

Opis stanu
faktycznego

1. W książce wizytacji Zakładu Karnego we Wronkach w okresie objętym badaniem, nie odnotowano kontroli przeprowadzanej przez Powiatowego Lekarza Weterynarii.

(dowód: akta kontroli str. 479)

2. Stosownie do postanowień zawartych w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹¹, uprawnieni specjaliści z dziedziny konstrukcji budowlanych oraz instalacji i urządzeń sanitarnych, dokonali 1 kwietnia 2015 r. kontroli okresowej obiektu nr 8A - kojce dla psów. Ustalono, że ściany zewnętrzne i wewnętrzne, posadzki i podłogi, stolarka, pokrycia dachowe i opierzenia były w stanie dobrym. Nie wydano zaleceń.

(dowód: akta kontroli str. 480-481)

3. Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Poznaniu w badanym okresie przeprowadził cztery kontrole, które dotyczyły m.in. sposobu wykorzystania psów służbowych i specjalnych, ich odżywiania i pielęgnacji, stanu technicznego

⁷ wykonano im sekcję w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Poznaniu.

⁸ Psy „GALOP” „NUTKA” „JONO” odpowiednio: niewydolność krążenia nierokująca poprawy stanu zdrowia psa; zaawansowany wiek 11 lat, połączony z ogólnym osłabieniem i trudnościami w poruszaniu się oraz przewlekła choroba; postępująca obustronna dysplazja biodrowa wraz z zapaleniem wytwórczym stawu łokciowego lewego nierokująca poprawy.

⁹ Psy „BARON” i „DEMON”: wiek 10 lat, problemy z poruszaniem, zatracanie cech użytkowych (brak zaznaczania obecności osób poprzez oszczekiwanie, zanik agresji) oraz częste choroby generujące znaczne koszty leczenia.

¹⁰ W przypadkach wycofania psa ze służby z powodów zdrowotnych.

¹¹ Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 tj.

pomieszczeń oraz szkolenia doskonalącego i prowadzenia dokumentacji (nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie wydawano zaleceń pokontrolnych).

(dowód: akta kontroli str. 482-499)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Poznań, dnia 8 lipca 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Ryszard Kokociński
główny specjalista k. p.

Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis

.....
podpis